

BÜLTEN

Kastamonu Üniversitesi İslâm Ekonomisi Uygulama ve Araştırma Merkezi Eylül-Ekim 2017

İslam Ekonomisinin Temel Özelliği: Faiz Yasağı

Faizcilik, en büyük günahlardandır. Kur'an-ı Kerim'de faizcilik Allah ve Resulüne karşı savaş olarak nitelenmiş, (Bakara, 2/ 279) hiç bir haram için böylesine tehdit edici bir ifade kullanılmamıştır. Nitekim Resûlullah Efendimiz de (s.a.v.) toplumu felâkete sürükleyen ve mutlaka kaçınılması gereken günahların arasında faizi de saymıştır. (Sahih-i Buhari, Vasaya 23)

Bir sömürü aracı olan faizin yasaklanması bundan kaçınan Müslümanlar için huzur ve kaynaşmanın en büyük vesilelerindedir. Zira, dinimiz, insanların birbirini sömürmesini değil aksine hali vakti yerinde olanların ihtiyaç sahiplerini koruyup kollamasını böylece sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın meydana gelmesini istemiştir. Bu amaçla zenginle fakir arasında bir köprü olan zekâtı emretmiş, zengin ve fakir arasındaki yardımlaşma ve kaynaşmayı, karşılıklı sevgi ve hürmeti yerleştirmiştir. Zekât ve Allah rızası için faizsiz borç verme sayesinde, zenginle fakir arasındaki nefret duyguları sevgiye, kıskançlık hisleri duaya, anarşi ve karışıklık ise, yerini huzur ve sükuna terk eder.

Faizin haram kılınmasının bir diğer hikmeti de sanat, ticaret ve ziraat gibi helâl kazanç yollarına mâni olması, çalışma şevkini kırması, insanı tembelleğe sevk etmesidir. Çünkü; parası olup de helâle harama dikkat etmeyenler, faiz yoluyla bunu zahmetsiz bir şekilde artırma imkânı bulunca, ziraat, sanat ve ticaret gibi helâl kazanç yolları büyük ölçüde geri plana atılmakta, kişi yattığı yerden para kazanma gibi kolay ve tembelce bir yola girmektedir.

Faizin birey üzerindeki bu etkisi, aşamalar halinde hayatın diğer sahalarında da görülür. Üretime girmeyen para sebebiyle ekonomik hayatta sıkıntılar başlar. Faizli krediyle yapılan üretimden elde edilen kazancın büyük kısmı, alınan borçların faizini ödemek için harcanır. Üretici bu faizi fiyata yansıtır. Fiyatların artmasıyla birlikte iktisadi hayatta huzursuzluklar başlar. Bu da sosyal huzuru tehdit eder. Nitekim batı devletlerinin 1930'lu yıllarda girdikleri büyük ekonomik sıkıntılar, ikinci Dünya Savaşını hazırlayan sebeplerin başında geliyordu. Bu ekonomik sıkıntıların en büyük sebebi de faizdi.

Vatandaş parasını yüzde 40 faizle bankaya yatırıyor. Banka da bu parayı yüzde 60-70 veya daha fazla faizle sanayiciye, tüccara veya iş adamına veriyor. Tüccar veya üretici firma, ürettiği malın fiyatına bu yüksek faizi de eklemektedir. Böylece yüksek faizli para ile üretilen mal daha pahalıya mal edilmekte ve satılmaktadır. Faizle para alan, buna ödeyeceği faizi daha da fazlasıyla ürettiği şeye yüklemekte, böylece zararı tüketici çekmektedir. Bir kısır döngü iktisadi hayatı alt üst etmektedir.

Faizin bir diğer zararı, sermayenin belli kişilerde toplanmasına sebep olmasıdır. Bu kişiler mevcut durumlarını korumak için toplumu kontrollerine alırlar ve kimse onlarla rekabet edemez. Bu da onların bir sömürü düzeni kurmasına sebep olur. Mutlu bir azınlık dünyanın ekonomik imkânlarını elinde tutarak israf ve savurgan bir hayat sürerken bunların dışındaki insanlar temel ihtiyaçlarını bile karşılayamazlar. Fakirlik dünyanın büyük bir bölümünde en büyük problem haline gelir.

Alın teri, göz nuru olmadan faiz yoluyla elde edilen kazanç kolay kazanma, kolay harcama, emeğin kıymetini bilmemeye götürür. İnsan emeğinin değerini bilmeyenler ahlâksız ve hazırcı olurlar.

Faiz almak zorunda olup da bunu geri ödeyemeyen fakir insanlar baskı altında kalırlar ve bu onların ruh haline yansır. Neticede isyancı ve anarşist bir mizaca sahip olurlar. Bu sebeplerden dünya hayatında huzur ve sükûn isteyen insanlık, faizle mücadele etmek zorundadır. Her müslümana ve yaşadığı toplumu düşünen her insana düşen vazife, faize ve faiz müesseselerine destek olmamak, alın teri, göz nuru ve çalışmayı gerektiren alternatif ekonomik şartlar üretmektir.

Faiz başkasının malını-parasını bedelsiz almaktır. Faiz olarak alınan paranın karşılığı ekonomik bir faaliyette kullanılmayan zamandır, bir üretim ve emek değildir. Müslüman başka birisinin malını ancak bir mal veya iş karşılığında alabilir. Hiçbir ekonomik değeri olmayan vade: zamandan dolayı bir kişinin parasını almak onu karşılıksız almak demektir. Bu yüzden dinimiz faizi başkasının malını haksız yere almak olarak tanımlamış ve haram kılmıştır.

Para kazanmak, ticaretle, üretimle, emekle olmaktadır. Bunların hiçbirisi olmadan kolay para kazanmak halkın menfaatine hizmet eden ticarete engel olur, övgüye değer olan çalışmaktan insanları soğutur. İnsanları ekonomik hayata katkı sağlayan bir çalışma yapmadan kolay para kazanma yolları aramaya (spekülasyona) yönlendirir bu sebepten faiz haram kılınmıştır.

Yemek içmek gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan insanlar faizle ihtiyaç kredisi almakta ve bu ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır. Asıl ihtiyacını gidermek için gerekli olan parayı bulamayan kişinin buna ilave bir de faiz için para bulması gerçekten çok zordur. Faiz sebebiyle en fazla mağdur olanlar temel ihtiyaçlarını gideremeyen bu tür insanlardır. Bu insanların ihtiyaçlarını gidermek üzere faizsiz borç vermek gerekir. Buna dinimizde karz-ı hasen denilmektedir. Böylece zenginler ile fakirler arasında bir yardımlaşma ve dayanışma ortaya çıkar. Zengin Allah'ın kendine verdiği mal ile fakiri gözetir. Buna mukabil fakir de zengine karşı düşmanlık duyguları beslemez. Toplumsal dayanışma ortaya çıkar. Faiz toplumsal sürtüşme ve huzursuzlukları ortaya çıkardığı için haram kılınmıştır.

Faizden kazanç elde eden kişinin malı artmaz, sayısal olarak artar gibi görünse de hakikatte bereketi gider ve zarar verir. Tıpkı aşırı yemek yiyip aşırı şişmanlayan ve dengesiz beslenen kişi için bu fazla kilolarının bir hastalık olması gibi. Bu yüzden faizcilerin sandığı gibi malları artmaz. Bunu ekonomik olarak da ispatlamak mümkündür. Bu yüzden görüntüye aldanmamak gerekir. **"Allah faizi mahveder, sadakaları bereketlendirir."** (Bakara, 2/276) Faiz, mal üretecek hayatları âdeta bir kurt gibi yer bitirir, sonuçta sermayelerin de batmasına sebep olur. Sadakalar ise, sevap ve bereket kaynağı olur.

"İnsanların malları içinde artsın diye faizle her ne verirsiniz, Allah katında artmaz. Ama Allah'ın hoşnutluğunu isteyerek her ne zekât verirsiniz; işte bunu yapanlar sevaplarını kat kat arttıranlardır." (Rum, 30/39)